

CHAPTER 29

MICHELANGELO – AILTIRE

Ailtireacht agus Dealbhóireacht

Tháinig teaghlach de' Medici i bhFlórans faoi réim go mór an athuir de bharr iarrachtaí an Chairdinéil Giovanni de' Medici, mac le Lorenzo Ollásach. Toghadh Giovanni de' Medici ina Phápa in 1513 tar éis don Phápa Lúil II bás a fháil agus thóg sé an t-ainm Leo X. Bhí aithne aige ar Mhichelangelo ó bhí siad beirt óg agus bhronn sé coimisiún air chun críoch a chur ar aghaidh shéipéal San Lorenzo, séipéal paróiste de' Medici i bhFlórans. Ní dhearnadh an obair riamh agus tá aghaidh an fhoirgnimh fós gan chríochnú sa lá atá inniu ann. Ach bhí sé de thoradh ar an scéal gur tosaíodh ar cheann de na saothair ailtireachta ab fhearr de chuid Michelangelo: Séipéal de' Medici (nó *la Sagrestia Nuova*) i mBaisleac San Lorenzo.

Séipéal de' Medici (An Sacraistí Nua)

Bhí idir ghnéithe ailtireachta agus ghnéithe dealbhóireachta ceaptha a bheith i Séipéal Sochraide de' Medici, ach níor críochnaíodh an obair ina iomláine riamh. Agus an obair ar bun, díbríodh teaghlach de' Medici as Flórans arís.

Casadh Nua san Ailtireacht

D'fhéach Michelangelo le gnéithe ailtireachta a chur i láthair ar bhealaí nua sa dearadh a rinne sé. Rinne sé saothar dealbhóireachta de bhallaí agus bhain leas as oird chlasaiceacha na hailtireachta ar bhealach nua. Dála Brunelleschi, d'úsáid sé an chloch liath so-aitheanta *pietra serena* mar imlíne thart ar na phríomhghnéithe ailtireachta, rud a d'fhág codarsnacht idir an dath dorcha agus gile an phlástair agus an mharmair. Bhí sé i gceist go mbeadh dealbha ina dhlúthchuid den ailtireacht. Dá mbeadh an séipéal críochnaithe, chasfadh an sagart thart ón altóir agus bheadh radharc aige ar gach ceann de thuamaí an cheathrar de' Medici agus a mbeadh sé ag guí ar son. Bheadh sé in ann féachaint ar an mbeirt diúc ar an dá bhalla agus iad féin ag féachaint ar an Maighdean agus an Leanbh. D'fheicfeadh sé an bheirt naomh de chuid theaghlach de' Medici, Cosmas agus Damian, a bhí le bheith os cionn thuama Lorenzo Ollásaigh agus a athair Cosimo il Vecchio.

Baisleac Pheadair

Theastaigh ón bPápa Lúil II cuimhneachán buan a fhágáil ina dhiaidh ach níor críochnaíodh a thuama maorga i gceart riamh. Sa bhliain 1506 d'ordaigh sé Baisleac Pheadair a leagan, ba é an tImpire Constantín a thóg an bhaisleac sa 4ú haois. Tosaíodh ar bhaisleac nua a thógáil go gairid ina dhiaidh sin agus leanadh den obair ar feadh céad go leith bliain, nach mór, mar rinneadh an-chuid athruithe ar an mbundearadh.

FÍOR 29.1 Cruinneachán Bhaisleac Pheadair, An Róimh.

Cruinneachán Bhaisleac Pheadair

Bhí baint ag mórchuid ailtirí le Baisleac Pheadair i gcaitheamh na mblianta. Sa bhliain 1546 d'iarr an Pápa Pól III ar Michelangelo a bheith ina phríomhailtire ar an obair. Bhí Michelangelo 81 bliain d'aois san am agus bhí drogall air an cúram a ghlacadh air féin. Ghlac sé leis ar deireadh mar gur thuig sé an tábhacht a bhain leis an bpost agus níor spáráil sé é féin san obair ach oiread. Meastar gurbh eisean a dhear cuid mhór den fhoirgneamh atá le feiceáil sa lá atá inniu ann agus ba é an rud ba thábhachtaí ar fad sa dearadh ná an cruinneachán ollmhór atá os cionn lár baislice.

Cúpóil Ubhchruthach

Ní dhearnadh cruinneachán Bhaisleac Pheadair go hiomlán de réir dhearadh Michelangelo. Cúpóil chruinn, nó leathchiorclach a dhear seisean. Nuair a fuair sé bás, áfach, ní raibh críochnaithe ach an cruinnbhloc, i.e. an bonn ar a dtógfaí an cruinneachán. Ar chúinsí a bhain le stúchtúr an fhoirgnimh go príomha, is cruinneachán ubhchruthach a tógadh ar deireadh, seachas cuinneachán cruinn.

An Cruinnbhloc

In ainneoin na n-athruithe, tá an mhaorgacht a bhain le dearadh Michelangelo fós ann. Tá colúin Chorantacha ollmhóra ina bpéirí timpeall ar an gcruinneachán. Cé go bhfuil an chuma orthu gur cuid den chruinnbhloc iad, tá bearna eatarthu agus an cruinnbhloc féin agus seasann siad mar bheadh tacaí ann. Tá cruth ingearach faoin strúchtúr ar fad a tharraingíonn an tsúil suas go dtí an cruinneachán atá in airde ar barr.

Conclúid

Dealbhóir, péintéir, file agus ailtire den scoth ba ea é Michelangelo. Ba é an rud a chuir sé roimhe ar feadh i bhfad ná ceirdeanna na haitireachta agus an dealbhóireachta a thabhairt le chéile. D'éirigh leis an an fhís sin a chur i gcrích san obair a rinne sé i Séipéal de' Medici. Ansin chaith sé na blianta deireidh a shaoil i mbun saothair ar chruinneachán Bhaisleac Pheadair sa Róimh. Níor ghlac sé le híocaíocht as an tionscnamh mar gur chun glóire Dé a rinne sin sé é.

Ceisteanna

1. Cén t-athrú a rinneadh ar chruinneachán Bhaisleac Pheadair tar éis do Michelangelo bás a fháil?

Aiste

1. D'fhéach Michelangelo le gnéithe ailtireachta a chur i láthair ar bhealaí nua sa dearadh a rinne sé le haghaidh Séipéal de' Medici (nó *la Sagrestia Nuova*) i mBaisleac San Lorenzo. Pléigh an ráiteas sin agus déan tagairt do chúrsaí datha agus don phlean a bhí aige go mbeadh an dealbhóireacht ina dhlúthchuid den dearadh iomlán. Déan cur síos ar an gcuma a bheadh ar an séipéal dá gcríochnófaí é.

Staidéar ar phictiúr daite

1. Scrúdaigh cruinneachán Bhaisleac Pheadair (fíor 29.1). Cuir na gnéithe ailtireachta i gcomórtas le cruinneachán na baislice Santa Maria del Fiore i bhFlórans a dhear Brunelleschi (féach Caib. 25, fíor 25.3).